

ERDÉLYI GAZDA

AZ ERDÉLYI GAZDASÁGI EGYLET

Megjelenik minden kedden egy ivon és az egyleti tagoknak ingyen küldetik meg.

Nem tagok egész évre 2 forint fizethetnek elő, fél éves előfizetés el nem fogadtatik.

HIVATALOS

KÖZLÖNYE.

Pénz- és értékküldemények az

ERDÉLYI GAZDA KIADÓ-HIVATALÁHOZ,

a lap szellemi részét illető közlemények az

ERDÉLYI GAZDA SZERKESZTŐSÉGÉHEZ

származók.

A hirdetési díjszabályzatról a kiadó hivatal ad felvilágosítást.

Szerkesztő bizottság: elnök **Dr. Berde Áron**; **Girsik János**, **Szabó Sámuel**, **Vörös Sándor**,
felelős szerkesztő: **Gamauf Vilmos**.

Tartalom: Kiállítási levelek. — A cikóriáról. R. J. — Paraszbtörtékek állapota Szolnok-Dobokamegyében. — A seprő-czirók. — Új 3 lőerejű szeges rendszerű cséplőgép. — Egyveleg: Meghívó. Jelentés a mezőgazd. állapotról. Űszőborju kiállítás Somkeréken. Felhívás. Ménévásárlás. Apezi aratógép verseny. Pályázati hirdetmény. — Üzleti heti szemle. — Piaczi árak. — Hirdetések.

Kiállítási levelek.

X.

(Sz. L.) Az országos kiállítás harmadik hava (július) 5-én úgy tetszett, mintha a kiváló csinnal berendezett kiállítási helyiség „rajzanék“, szokatlanul népesebbnek tűnván föl a látogatók serege, mint a közelebbi napokban.

Ez örvendetes mozzanatot különben egy momentális körülmény idézte elő, t. i. az egész ország területéről összehívott jury tagok megjelenése s ennek folytán a különböző „jury osztályok“ szervezkedése s illetve azok tényleges működésének megkezdése.

Nem célunk hosszadalmasan bocsátkozni a fönnebb jelzett napon s az azt követőkön történtek fejtegetésébe; mert az túl is csapna „jártas“ körünkön; de meg Isten tudja, mikor is mondhatnók el azt a sok szép, mindent és nagyobbnál nagyobb szerű dolgokat, melyek nagy részéről különben is már a lapok I—IX. levelében oly kézzel foghatóan szólt az „Erdélyi Gazda“ orsz. kiáll. rendes levelezője (G. V.)

Specziális dologra szorítokozunk csupán, s ez nem más, mint a 3-dik gyümölcs és zöldség kiállítás ügye.

Ez osztály jury tagjai csaknem teljes számban jöttek össze s választották meg mindenekelőtt — ez alkalomra is — elnökül Tisza László, s jegyzőül Szalai ministeri fogalmazó ügytársakat.

A szervezkedés megtörténtével a diszes „gyümölcs és zöldség pavillon“-ba vonult a népes „osztály“ s vette szemle alá s tette tanulmánya tárgyává (már a ki t. i. tet-

te) azt a gyönyörű „hozományt“ és „küldeményt“, melyet az intéző bizottság „legyen“ szavára oly röktönösen halmoztak össze a lelkes ügyfelek.

Ez „osztály“ tagjai közül ott láttuk Máдай Izidor ministeri tanácsos és Szalai min. fogalmazó urakat, Molnár István, Villási Pál, Miklós Gyula, Pethő Miklós, Kakass Kálmán, Dovner Ede, Angyal Dezső, Ritter Gusztáv, Vas Elek, br. Fiáth Miklós, Szentgyörgyi Lajos s több más ügytársakat; kik bejárva a tágas termet, örömtelten nyilvánították a sikerült kiállítás fölötti megelégedésüket.

Mint kiállítók szerepeltek: a Budai vinczellér-képezde 154-féle egresével (köszméte), 22-féle málnájával s 14-féle ribizlijével, de a melyek közül az elsőt 50—60-félére, málnáját 7-félére s ribizlijét 5-félére lehetett redukálni, s pár kajszin és árticsókával. Villási Pál főkertész-tanár által a keszthelyi intézettől igen szép cseresznye és meggy gyűjtemény, 26 s illetve a fönnebbi eljárás szerint 14-félében, négyféle körte: a szép juliusi esperes, ennél jobb Zöld Magdolna, a tulérett apró Nagoviczi és juliusi szines néven az igazi „Belle Juliette“ s nyári viasz renet néven a valódi „fejér asztrakáni alma“ és nyári szegfü alma.

Az „erdélyi gazdasági egylet kertészeti szakosztálya“ 32-féle kollektiv kiállításában résztvettek: az egyleti köztelek, id. Bodor Pál, Nagy Dániel, Szentgyörgyi Lajos, Dr. Haller Károlyné, Szász Domokosné (Nagy Ferencz-féle meggy és óriás ribizlijével), Székely Sámuel: külmagyar-utczai birtokos és neje igen szép egresei és ribizlijével.

E gyűjteményben láttuk az apró szegfü = hét egy falat, motyó, apró sárga muskotály (kiváló befőzni való fajok), Zöld Magdolna és Juliusi szép = Belle Juliette, helyesen elnevezett körtéket s a valódi fejér asztrakáni almát, id. Bodor Pál ritka szépségű Késői Lucas és Német császárné = Deutsche Käiserin földi eprét; Nagy Dániel, Szász Domokosné, Hallerné, Szentgyörgyi, Székely Sámuel, egyli. köztelek ritka szépségű

cseresznye-meggyeit s főlebb jelzett másnemű holmiségeit; Halas városa gyűjteményes kiállításában az igéző szép cseresznyéket, „körösi“ meggyet, nyári angol parmén néven az ismeretes fejrő asztrakánt, Virginiai rózsa almát s a szép és tenyésztésre érdemes arabisk a körte ujdonságot, sárga nyári körte néven s az erdélyi árpával érőt korai veres elnevezéssel. E csoportért az érdem és elismerés Vári Szabó polgármester és Vas kertész buzgó ügytársakat illeti. Mindjárt ezek után következik Feldmayer Ignác gyümölcszállító ügytárs gyönyörű meggy és kajszin csoportja Kecskemétről, Légrády Károly igen szép kajszinjai s más gyümölcsei az igéző szép Marechal Niel rózsás állványon; Gaál Dénes és Müller Vilmos teljesen érett (de nem szabadban) fejrő Chasselas musque és állítólag többféle fekete szőlőfűrtjei; őszi barack, ananász, Cantalonpejai Bártérol és Temesvárról; Haas István ötféle szép kajszinje Péczelről, Gyure Menyhért nagyszerű Lauermann = Napoleon cseresznyéje Karanessághból; Kovács József bátorkezű lelkész érdemdús gyümölcsészeti uttörőnk 20-féle meggy és cseresznyével (ki személyesen hozta el). Ifj. Fileki István és Meszöli Gyula ritka szépségű meggyei Kistekercsről a Balaton mellől; Tomasevits János legelsőrendű cseresznyéi, meggyei és kajszinjei N.-Kikindáról; Gróf Széchenyi Imre horpácsi kertészetéből (Vas megye) gyönyörű köszméte, meggy és cseresznye gyűjtemény; Wohl A. Ober-Neudorf luth. lelkész-től Szeremlei tanfelügyelő ur utján (Besztercze-Naszód megye) ropogós fekete cseresznye és spanyol meggy; Klemens János-tól egy rózsákkal vegyes szép cseresznye koszorú; Mócsy Antal passirozott vegyes gyümölcsei Kalocsáról s köztük egy igen érdemesnek jelzett júniusban érő őszi barack, teljesen izlelhetlen állapotban; Krausz József szép kajszinjei Möriczföldről (?) Kaapest Antal két példány 12—12 zöld dióval bíró termő csokor Arad-Szentmártonról; Dr. Csanádi Gusztáv válogatott fajta cseresznyéi Keszthelyről, (mindenek fölött kitűnőnek mondható ezek közt s úgy a Villásié közt a Korkovány a; különösen említést érdemel még, szép zöldség kiállításain kívül Bogyári Vigyázó Sándor Ráthoti kertészetéből díszelő 5-féle non plus ultra angol egre, kajszinjei, málnái s ribizskéiért.

A veteményfélékből és dinnyékből kiváló szép kiállításnyája volt Fock Ferencz budapesti zöldség és dinya termelőnek, Nona Jánosnak Budapestről, Peikert Frigyesnek Úrményről (Nyitra megye), Steiner Józsefnek, Gach Károlynak, Hausknek Jakabnak és Reinisch Nándornak szintén Budapestről; kik mindannyian igazában versenyezni látszottak terményeikkel; s különösen Focktól oly káposzták, hagymák, melyeknél szebbeket még ősszel sem láthatni; csaknem versenyzett ezekével a budai tanítónő-képezde szép bogyar és vetemény kollektiója, dacára a silány minőségű földnek, melyben kinlódniok kell a derék növényeknek, hogy valamit — véghetetlen fáradsággal produkálhassanak.

Említést érdemel a gr. András Aladár Letenyi produktója; a Mócsi Antalé Kalocsáról; Hajós József dömzsödi kertésze szép kajszinjával s borkörtének nevezett jó Zöld Magdolnájával; a Nagy-Körösi gyümölcsészeti egyesület kajszin-

jeivel és meggyeivel; Pirkner János ribizli és egreivel Torcsáról; özv. Szathmári Királyi Pálné szép cseresznyéivel; Stágel József Zomborról 5-féle szép kajszinjával; s végül gr. Széchenyi Imre kertésze Horpácsról igen szép és nagy választékú cseresznyéi, meggyei, ribizli és egreivel.

Ez képe annak a vetemény és gyümölcs kiállításnak, mely jul. 5—12-éig oly tömeges látogatót ragadott magával.

Szándékosan nevezünk meg, a lehetőségig minden kiállítót, hogy ki-ki lássa, hogy mi volt összehozva, s ebből következtethesse, minek kellett volna a nagy Magyarországból koncentráltatnia, ha t. i. nem volna az indolentia annyira nyakunkra nehezdedve.

Igaz ugyan, hogy most még a szabadbeli zöldség termelők nem is igen merészkedtek sorompóba lépni az úgynevezett műkertészekkel; s áll az is, miszerint a valódi gyümölcsök sasonja sem érkezett el, de ám éppen azért terveztetett e III-dik, időhöz kötött kiállítás akként, hogy az e tájban érő főnnebb jelzett gyümölcseinket egymásnak bemutatthassuk, veteményeinket a fejlődéshez képest föltüntethessük. Hiszünk azonban, hogy ez a legközelebbi alkalommal hasonlíthatlanul tökéletesebb leend; s nem kell törnie fejét a jury-nek azon, hogy a nagyszámú megmaradt díjakkal mit csináljon?!

Hogy a jury a kitüntetésekben s pénzbeli jutalmazásokban nem fukarkodott, magától értendő, annyival is inkább mert a mily kevesen megjelenénk hozományainkkal, azok egyáltalában méltók voltak a jury elismerésére s nagy részben kitüntetésére.

Nagyobb jutalmakat nyertek, t. i. 150, 100, 50, 40 stb. frankot: Nona, Gach, Fock, Peikert, Hauskneck, Reinisch, Steiner, s több érdemes ügytársaink; kitüntető érmeiket és oklevelet (csak bronz érem állott rendelkezésre) egyáltalán minden érdemesebb kiállítás tulajdonosa s illetve testülete s ezek közt az erdélyi gazd. egyesület kertészeti szakosztálya.

Különös elismeréssel kívánt még ezen kívül adózni a jury Molnár István osztály előadó indítványára Vári Szabó István halasi polgármester és Vass Elek lelkes kertész ügytársaknak azon eléggé nem méltányolható buzgalmukért, miszerint Halas városa és vidéke gyümölcsészetének rövid évtíz alatt oly hatalmas lendületet teremtettek.

Mi pedig éltetünk kivétel nélkül minden kiállítót és minden nem kiállítót, ki ez ügyben munkál s édes hazánkat — szerény munkálkodása által — paradicsommá törekszik varázsolni.

Éltetjük a kiállítás megteremtőit, annak fenséges védnökét, intéző ministeriumát s névszerint pedig Matlekovits Sándor államtitkár-elnök urban annak lángbuzgalmu apostolát.

S mindezek betetejzéséül: áldás édes Hazánkra!!

A cikoriáról.

A katángkorónak (Cichoria) két válfaját különböztetjük meg. Az egyik, mely vadon fordul elő (Cichorium intybus silvestris Alf.) ennek gyökere vékony, fás s igen keserű; virága

hasonlít a buzavirágéhoz, habár néha fehéres, vagy rózsaszinbe játszó. A másik a művelési cichoria (*Cichorium intybus raticobus* Alf.) ennek gyökere vastag s kávépótszerű vagy csokoládé-gyárakban használják fel. Ujabban kedvelt ló- és sertés-takarmányul is szolgál; sőt Vilmorin szerint, ha felfrissített vízben mintegy 2 óráig állni hagyjuk, mivel a víz keserű ízét elvonja — főzeléknek is használható. Leveleit tejelő állatoknak s juhoknak adjuk, melyek azt örömezt eszik s tőle jól tejelnek. Sőt némely helyen még szénát is készítenek belőle. Gyakran korán leszedik a leveleit, de ez nem ajánlatos. Néhol csupán takarmánynak termesztik, s dicsérik azon tulajdonáért, hogy a szárazság s fagy iránt érzékellen; tartós és biztos a termése.

Némethonban bizonyos növények részére jó előnővénynek tekintik, pl. azt tartják róla, hogy a répaunt talaj — utána ismét jól termi a répát.

A cikoriának leggyakrabban kultivált alakja 5—8 cm. vastag, 30 cm. hosszú murokformájú gyökere s kék virágjáról ismeretes s nevezetik „magdeburgi katángkorónak” (*Cichorium intybus longus*). Levelei felfelé állók, ép szélük, hegyesek; találjuk Némethonban, Belgiumban, Franciaországban s nálunk.

A másik alakja „braunschweigi katángkoró” név alatt ismeretes, hasonlóképp kék virágú, de vastag gyökere kisebb, s recézett szélű levele szélesebb.

A cikoria a hideget s szárazságot jól kiállja, tenyész minden talajon, a homokos vályogtalajtól elkezdve a nehéz agyagtalajig. Gyökereinek nehéz kiszedése végett azonban az ilyen kemény talajon nem igen termesztik. A neki leginkább megfelelő talaj: a mély rétegű, homokos vagy középöttségsű talaj. (Luczerna, répa talaj.) Gyökere mélyen lemeget 30 cm.

Legkedvesebb előnővénye a répa s rozsa. Kiszarolt talajon trágyáznak alá istállótrágyával, melyet még ősszel kell kihordani alá s ott alászántani. Tavaszkor felültrágyázképp kompost, gumó vagy chilisalétromot kap.

Kitűnően diszlik utána a cukorrépa, zab és borgonya. Vetésforgóban oly helyet kap, mint a cukorrépa. Rendesen több évig hagyjuk meg egy helyen, így inkább kifizeti magát termelése, mivel aratása után sok gyökér marad vissza a talajban, melyek újból kihajtanak, mint a csicsóka s nehéz az előbbi helyéről kiirtani.

A mi a talaj előkészítését illeti, a z ö s z i m é l y s z á n t á s t megkívánja, néhol pl. Belgiumban ásóval szeretik alá a földet megmivelní, mi kicsinyben való termesztésnél igen ajánlatos.

Egy hektárra számítanak belőle 10—12 kgr. vetőmagot. Egy holdra tehát kell 5—6 kgr. sorvetés mellett. Vethető tavasszal, de őszkor is. Sorvetése — 45 cm. sorokba — czélszerűbb a művelése, kezelése, kiszedése végett s ez esetben még mag is csak felényi kell.

Némelyek elvetés előtt a magját 1 napig vízben áztatják. 10—12 napra a kelése mutatkozik s a mint gyomosodni kezd, kapálni kell. Ezt annyszor ismételjük, a hányszor szükségesnek mutatkozik (2—3-szor). Ha negyedik levelében van, az üres helyekre átültethető. Tenyészideje alatt a leggondosabb

ápolást kívánja, hogyha bő terméseket várunk tőle. Sűrű kelés mellett meg kell ritkítani 20—24 cm-re (némelyek 30 cm. sor s 30 cm. növénytávokra vetik) s kivált nedvességre hajlandó talajon fel is kell töltögettetni, hogy a talaj előbb kiszikkadjon; mert különben a talaj nedvessége ártana a gyökereknek — megfeketednek.

A cikoria sem ment némely gombabetegségtől (*Peronospora gangliiformis* és *Sclerotium tectum*) s azon kívül néha gyökere elfásodik.

Aratási ideje szeptember végén (Szt.-Mihály nap táján) köszönt be, a midőn is előbb a szárát levágjuk — feltakarmányozzuk — s azután a gyökerét kiássuk, vagy nagybani mivélés mellett ekével kiszántják.

Nagy suly fektetendő arra, hogy a gyökerek érett állapotban szedessenek ki, ez okból a korábbi érésűt jobb minőségűnek tartják.

Terméshozamát tekintve, külföldön egy hektár földről aratnak 10—30 tonna*) nyers gyökeret, holdanként 60—120 mm., mely megmosva aszalóba kerül. Németországban 372 kgr. nyers gyökér ad 100 kgr. szárítottat; tehát egy hektárról kerül 50—60 metermázsa, melyért pl. Franciaországban metermázsként 20 frankot (= 8 frt) fizetnek. Ausztriában pedig a nyers gyökér kilóját 2 kr. értékesítik, a termés átlag ott hektáronként 14,850 kgr. s így a jövedelem utána 297 forintra tehető, vagyis holdanként 163 forintot hoz.

Nem megvetendő jövedelmet nyújt különösen Franciaországban télen át a katángsaláta (*Barbe de Capucin*). E czélra egy külön válfaját termesztik s a következőképp járnak el: Magját április vagy májusban vetik el sorokba (20 cm.) vagy szórva ritkasan, hogy októberre megfelelő számú gyökereket kapjunk. Ezeket a fagy beállta előtt gondosan kiszedjük s minden levelétől szépen megtisztogatjuk. Ezen gyökereket fogjuk üdészetre felhasználni akként, hogy meleg sötét pinczében homokba rakjuk őket telőirányosan s megöntözzük, 3—4 hét múlva már a gyökerek salátának való halvány sárga leveleket képeznek. Ha pedig siettetni akarjuk a levelek hajtását, vigyünk lóganajt a pinczébe s rakjuk ebbe soronként a gyökereket, hol a fejlődő 15—20 R. meleg s kellő nedvesítés mellett már 14 nap múlva a levelek leszedhetők (25—35 cm.) lesznek, ez 3—4-szer ismételhető egymás után. Kicsiben e czélra alkalmas ládákat is lehet használni, miket homokos földdel kellő magasságig megtöltünk s meleg helyre állítjuk.

Virágot s magot a cikoria csak a második évben hoz, tehát a kitevelt gyökerek szolgáltatják azt; mely czélból azokat némelyek felszedik s mint a magrépát szokás pinczébe elrakják, de leveleitől előbb megtisztogatjuk; de künn is kitelelnek a gyökerek, kivált ha takarót adunk nekik.

Magnak mindenkor a szebb gyökeret kell eltenni.

Hektáronként 3—4 metermázsa (holdanként 2—3 mm.) magot számítanak. Egy hektoliter sulya 35—45 kgr. közt ingadozik. Levél hozamát hekt. 20—40; holdanként 12—24 metermázására tehetjük.

R. J.

*) 1 tonna = 1000 kgr.

Parasztbirtokok állapota Szolnok-Doboka-megyében.

A szövetségbe lépett gazdasági egyletek IV-ik nagy gyűlésének határozata folytán felhívások intéztettek a gazdasági egyletekhez, területeiken levő parasztbirtokok állapotának ismertetése iránt, — e felhívást Szolnok-Doboka derék egylete magáévé tévén, megbizta titkárát, Szemmáry Józsefet az adatok beszerzésére és azoknak összeállítására. A 20 oldalra terjedő füzetke ecseteli az ottani viszonyokat, melynek rövid vázlatát alább adjuk.

Szolnok-Dobokamegye általán hullámzatos felszinnel bír; termőképességű völgyei nem képeznek egy összefüggő térséget, a minduntalan kiemelkedő hegyek és dombok által meg vannak szakitva; kivételül a keskeny Szamosvölgy emlithető fel.

A művelés alatt levő területek tulnyomó részét a parasztbirtokok képezik, habár egyes járásokban a közép- és nagybirtokosok a terület felét, sőt $\frac{3}{4}$ részét is birják. Az erdő és szőlő nagyobb részt a nagyobb birtokosság kezén van; újabb időben azonban az utóbbinak termelésével a kisgazdák is foglalkoznak, hanem terményük még sok kívánni valót hagy hátra.

A művelhető terület mint már fennebb is említettük tulajdonosan el van aprózva, mit elősegít azon körülmény, hogy törvényes örökösödés után annyi részre oszlik fei a birtok, a hány tagja van a családnak. 30 községből átlagot véve, esik 5441 birtokos közül 3060, tehát 56.2% oly tulajdonos, kiknek területük 1—3 hold között ingadozik. Ebből látható, hogy a gazdáknak tulnyomó része még saját szükségleteit sem tudja megtermelni, nem hogy még a piacra produkáljon; hozzá véve még azt, hogy gazdasági üzemük még a legprimitivebb, azaz még mindig a két és három nyomású gazdasági rendszer az uralkodó, különösen a tagosítatlan birtokokon, mely a földterületnek $\frac{3}{4}$ részét teszi ki. S így jó része a birtokosoknak mellék keresetre van utalva, mi leginkább a nagyobb birtokosoknál teljesített napszámból áll, mert háziiparral csak itt-ott foglalkoznak. A háziipar kiterjed a szalma- és gyékény-fonásra, czirókseprű készítésre stb. Legujabban pedig a szövőipar is kezd tért hódítani.

A föld munkálata primitív, mi az eszközök rosszóságának tulajdonítható. A kisbirtokosok még mindig a rájok maradt faekéket használják. Vaseket csak a közép és nagybirtokosoknál lehet találni. Gépek közül a kézi- és járgányra szerkesztett cséplőgép talál alkalmazást; magtisztítók részben mellőztettek, minek eredményeül a terményeknek silány voltát találjuk.

Főterményük a tengeri, azonkívül termelik a kalászosokat mind. Az eladható terményt a közeli piacokon értékesítik.

Állat állományukat szarvasmarha, bivalj, juh, kecske és sertés képezi. Ló csak ott található, hol a fuvarozás nagyobb. Az állatok conditioja nyáron türehető, a mennyiben akkor a közös legelőre hajtának; télen azonban jó részt tengeri száron élődnek, mert úgy természetes, mint mesterséges takarmányuk kevés van.

Birtok változás nem igen adja elő magát; a paraszton nagyon raskodik földjéhez. A kisgazda az adósság csinalástól lehetőleg őrizkedik, leginkább a személyes hitelt veszi igénybe

10—20% kamattal, mit sokszor terményben vagy munkában ró le.

A birtok kényszer eladása nem gyakori.

A közterhek meglehetősen nagyok, a jövedelem 20—30%-át is meghaladják.

A népesség kevés igényű és békeszerető, habár a pálinka iránti szeretet sokaknál előtérbe lép, ennek hatása következtében a szándékos vétség sem marad el. A különböző nemzetiségek között egyetértés uralkodik. A magyar elem értelmes és elég jó módu. A román lakosság a mivelttség legalsóbb fokán áll, írni, olvasni nagyon kevesen tudnak, mi részben a rossz felekezeti iskoláknak, részben a közönynek, a haladás iránti érzéketlenségnek tulajdonítható.

Ezekből látható, hogy Szolnok-Dobokában a gazdasági cultura még mindig alacsony fokon áll; de hogy mindamelllett halad, azt tagadni nem lehet. Derék gazdasági egylete mindent elkövet, hogy a viszonyokat javítsa, adja Isten, hogy önzetlen fáradozásait mihamarább siker koronázza.

A seprő-czirók.

(Erdélyiesen tatárka.)

Hazánkban általánosan ismert kulturnövény, a háziiparnak s kefégyárosainknak szolgáltatja az anyagot különböző seprűk készítéséhez.

A kisebb gazdák rendszeresen nem nagy súlyt fektetnek a fajtájára s ez okból inkább a közönséges czirkot termesztik, talán a másikat, az ugynevezett czukorczirókot nem is ismerik; pedig ennél sem mindegy az — kivált ha eladásra termeljük — hogy melyik fajtáját vetjük, mivel a hosszabb szakállut jobban fizetik.

A magot itt is nemesíthetjük, mint egyéb — pl. kalászos növényeinknél vagy a tengerinél tesszük. Kiszemeljük ugyanis a legszebb szájakat, melyek seprűgyártásra leginkább alkalmasak s azoknak magvát tesszük el vetésre. Ekkép juthatunk jeles anyaghoz. Ilyen pl. az olasz czirók, melynek ivadéka a feldolgozásra kedveltebb a boni törpe szakállu fajtánknál s magasabb árakon is kél el.

Ezeket előre bocsátva, lássuk most hogyan kell a czirkot nagyobb mennyiségben termelni?

Eddig a czirkot csak inkább mint sövényt termeltük a törökbuza s pityóka vetések közt; hol azon szolgálatot teszi, hogy oltalmat szolgáltat szelek ellenében a mögötte álló növényeknek.

Termelése a cziróknak nagyon megegyező a törökbuzaéval, természetére nézve is sokban hasonlít ahhoz. Ugyanis, mindkettő a meleg (forró) éghajlat növénye; tehát nálunk kora tavasszal egyik sem vethető. A törökbuzával egyidőben vetjük. Azután mindkettő magasra nyulik fel s töltést és kapálást igényel. Talajt is olyat kedvel a czirók, mint a törökbuza: mely réteget, gazdagot vagy jó trágyaerőben levőt.

Mag elég belőle 8—10 liter, ha egymástól 40 cm.*) tá-

*) 60 cmre is vetik.

volságu sorokba vetjük. Különbözn inkább vessünk többet, mint kevesebbet, mert magja közt találkozik elég, mely nem csirázik ki.

Kikelése után nagy hasznára lesz egy fogasolás. Utána kapálni, ritkítani*) s töltogetni kell ép úgy, mint a törökbuzát szokás.

Későn érik. A mag érését mindig bevárjuk, mert magja — eltekintve szakállától — jól értékesíthető, akár a gazdaságban, akár a piacon, kivált, ha jobb fajta jelleggel bír. Ára 4—6 frt.

A sarlóval levágott termény egyforma nagyságu kérékbe kötendő s azután a száráról lemetszük, magját lefésüljük s az ekkép megtisztogatott magszakállt — apró kérékbe csomagoljuk.

Az ekkép elkészített cirók metermázsájáért 6—10 frtot fizetnek.

Egy kat. hold termését 6—8 metermázsára tehetjük, mely 7 frtjával értékesítve 42—56 frtot képvisel, ehhez számítandó meg a mag és szár, — 12—11 metermázsa mag à 4 frt = 48—56 frt. Szár 10 mmázsa = 2 frt. Összesen a nyers jövedelem holdankint tesz 92—114 forintot.

R. J.

Uj 3 lóerejű szeges rendszerű gözcséplő-készlet

Grossman és Rauschenbach első magyar gazdasági gépgyárából.**)

A gyár 2 évvel ezelőtt készítette az első gözhajtásra való szeges rendszerű cséplőgépet.

Az azzal elért fényes eredmények arra indították a céget, hogy az ez alkalommal nyert tapasztalások alapján új, nagyobb fajta gépet szerkesszen, mely kettős tisztító szerkezettel, árpatoklyászolóval és osztályozó szerkezettel el levén látva, alkalmas a mennyiség- és minőségbeni munkaképességre nézve tett legszigorubb követelményeknek is eleget tenni.

Főfeladat, melyet a gyár magának e gép szerkezeténél kitűzött: a lehető legnagyobb szilárdság tekintetbe vétele mellett könnyű és kivált kisebb gazdáknak szánt gépet előállítani, mely az a legkisebb mértékre leszállított önsúly ellenében könnyen szállítható és ennek következtében különösen kisebb mennyiségek rész-cséplésére nagy előnnyel alkalmazható legyen.

E feladat megoldása teljesen sikerült és pedig olyképen, hogy az egyes részek az előállításuknál használatba vett kitünő anyagnál fogva könnyebben készíthettek és nevezetesen az új, hatásában fölülmulhatlan toklyászoló által, melynek szerkezete lehetővé tette a második tisztító részét a gondolható legkisebb térre szorítani.

Ez előnnyel fogva a rázó- és rostahelyek tetemesen megnagyobbíthatóak a nélkül, hogy a gép azáltal jóval rosszabb, avagy mi ugyanaz, nehézkes lett volna.

*) 20—25 centimeterre.

**) Ezen ismertetés a hirdetésben foglalt gépre vonatkozik.

A nyitott, egészen vasból készült dob és a legjobb kánpapléből való, állítható kosár minden oldalról könnyen hozzáférhető és olyannyira szilárdak, hogy törés nem is gondolható.

Az etetési hely közvetlenül a dob mellett van és minden más rendszertől eltérőleg úgy eszközöltetett, hogy az etetés igen kényelmes és a kéréket nem kell előbb osztani, hanem azok egészben a dobba tolhatóak.

Az etetési nyílás ékformájú és szélessége úgy számított, hogy a dob az összes kéréket lassankint, azaz gyorsan, de nem egyszerre ketté szakíthatja. Azáltal az oly kártékony lökések és a fősziúnak olyannyira zavart lecsuszása teljesen mellőzöttek.

A szalmarázók ritka hosszúságuak és ötrészűek. A rázók emelése igen nagy, úgy, hogy a szalma rázása hatályos.

A rázokon felül levő térség akkora, hogy még a leghosszabb szalma és erőltetett munka mellett dugulás be nem állhat. A szóró-szita sokkal hosszabb mint minden más gépnél és annak sajátságos szegű felülete meglepő kedvező munkát visz véghez. Azonkívül a lyukak lefelé kibővítették, úgy, hogy azok soha be nem dugulhatnak.

A szóróasztal alatt levő nagy tisztító szerkezet az egész gépre terjed szélességében és igen hosszú tisztító rostával bír, melyen keresztül erős és egyarányos szél jár, mely a legkisebb magveszteség nélkül majdnem tökéletes tisztítást eszközöl. Az, igen hosszú és széles rög- és porszita eszközlik azt, hogy a gabona egész tiszta állapotban a legerőltettebb cséplésre is alkalmazott felvonóba jut. Ebből a gabna egy a gépen kívül levő csatornába jut, honnan vagy a toklyászolóba, vagy ha üszög végett az nem volna használható, egy billentyű bekapcsolása által, közvetlenül a felső tisztító szerkezetbe vezetetik.

A toklyászoló a tokból és gyorsan forgó ütőkorongból áll. A tok három központos szegsorral bír, melyek közt az ütőkorong hasonlóan elrendezett szegsorai dolgoznak.

A gabona a tok közepébe esik és az ütőkorong által hajtatik a szeges sorokon át. Közben az igen gyorsan forgó ütőkorong által számtalan ütéseket kap, melyek a leporolást és az esetleg még ragadó hüvelyek eltávolítását tökéletesen végzik.

A gabna e mellett sima felületet és szép kinézést nyer.

A toklyászolóból a gabna a második tisztító szerkezetbe jut. Ez 3 tisztító rostával bír, melyeken a második kisebb szél-szárny által előidézett szél jár és a végleges és a tökéletes tisztítást eszközli.

Két a tisztító rosták alatt levő rosta, melyek ép oly könnyen és gyorsan cserélhetőek ki, mint az előbbie, minden kívánható magnagyság szerint osztályozza a gabnát és azt végre az 5 zsáklyukba vezetik, melyek a gép hátulso részén vannak és a három osztály mindegyikét és külön a hozzá csatolt zsákba szolgáltatják.

Az egész gép szilárd, a legkitünőbb öreg tölgyfából való rámba foglaltatik, mely minden irányban kellőleg erősítve van.

A járkerek a legjobb stájer kovácsolt vasból valóak. Az

összes tengelyek kivétel nélkül aczélból vannak készítve és kizárólag ágyu-érczből való golyós-perselyekben nyugszanak.

A gyár általában mindent tett, hogy tökéletes, minden igényeknek megfelelő gépet állítson elő, mely mindezek után bizonyosan a gazdák teljes méltánylását és elismerését meg fogja nyerni.

Az e géphez tartozó 3 lőerejű gőzmozgony, a mennyiben inkább angol minta szerint készült, nem igényel oly részletes leírást.

Különös figyelmet érdemel:

A nagy tüzelő hely és fűtő hely. A buvó a hengerkázánon és a sok más kis tisztító nyílások; a nagy hűtés ellen óvatosan elrekesztett henger, az érzékeny és a járást pontosan szabályozó regulator stb.

A mozgony 5 $\frac{1}{2}$ nyomással dolgozik és kitűnően alkalmas szalmafűtésre is.

Erős vaskereken nyugszik és úgy mint a cséplőgép könnyen szállítható.

E 3 lőerejű gőzcséplőkészlet 10 óra alatt 3000—5000 kévát tökéletesen csépel.

Ára 3200 forint.

EGYVELEG.

— Meghívó. Az erdélyrészi okszerű méhész-egylet központi igazgató választmánya folyó jul. hó 16-án csütörtökön d. u. 5 órakor az erd. gazd. egylet — belközép-utca 11. szám (Gróf Mikó-ház) — titkári irodájában ülést tart, melyen az alapszabályok értelmében illetékes s illetve kötelezett tagok megjelenését tiszteletteljesen kéri Kolozsvárt, 1885. jul. 14. az egyleti elnökség.

* * *

— A mezőgazdasági állapotról a m. kir. földmívelési ministeriumhoz beérkezett jelentések szerint, a lefolyt héten általában zivatarokkal vegyes esőzések voltak, melyek azonban a növényzetre csak részben voltak kedvező befolyással.

Az aratás megkezdettnek tekinthető az egész országban, a rozs nagyrészt már le is van aratva s a búzát e héten vágják; a búzavetések általában szépen fejlődött kalászokkal bírnak, ennek folytán, ha hirtelen nagy forróság az esőzésekre be nem következik, jó minőséget remélhetni, a rozs általában szalmára nézve silány termést adott.

A tavasziakat a hűvösebb időjárás fejlesztette s azok jelenleg kevés kivétellel jó középtermésre nyújtanak kilátást, az árpát nagyobb részt már vágják is, a zab is már érni kezd.

A kapásnövények, melyekre az esők különös jó hatással voltak, újabb fejlődésnek indulnak s még a mulasztottat helyre pótolhatják, különösen a tengeri sokat javult, helyenkint már czimerét hányja.

Szőlők az eddigi ju uton haladnak s szépen fejlődnek.

Bihar, Hajdu és Békés megyékből panasz érkezett a szipoly által okozott tetemes károkról, különösen Bihar és Hajdu megyében több ezer hold vetést pusztítottak el. Némely erdélyi

megyében, különösen Háromszék megyében az áradások sok kárt okoztak.

A háziállatok egészségi állapota a lefolyt héten kedvező volt.

* * *

— Üszőborju kiállítás Somkeréken. A szolnok-dobokai gazd. egylet június hó 28-án Somkeréken — díjazással egybekötött — üszőborju kiállítást rendezett. Elővezetett 20 üsző. Díjazva lett Fogarasi János sárvári lakos 3 éves üszője 3 aranynyal; Fejerdi Sándor szent-andrási lakos 2 éves üszője 2 aranynyal és Fancsali Albert sz.-kereszturi lakos 1 éves üszője 1 aranynyal.

* * *

— Felhívás. A nagyszabeni cs. kir. katonai hadparancsnokság kérésére tartozó cs. kir. katonai állomások és m. kir. honvéd csapatokhoz 1885. szeptember 1-től 1886. augusztus végéig tűzifa, zab, széna és szalma szükséglet fedezése, illetve biztosítása iránt Brassóban július 20-án, Gyula-Fehérváron július 22-én, Nagy-Szebenben július 23-án írásbeli ajánlatok útján nyilvános tárgyalás fog tartatni.

Az ajánlat 50 kros bélyeggel látandó el s legkésőbb a kitűzött nap d. e. 10 óráig benyújtandók. Az egyes állomások szükségleteit tartalmazó hirdetmény az erd. gazd. egylet titkári irodájában megtekinthető, valamint az illető hadparancsnokság is bővebb felvilágosítással szolgál.

* * *

— M é n v á s á r l á s. A földmívelési ipar- és keresk. m. kir. ministerium lötenyészési osztálya felhívja az országban levő mentulajdosokat, hogy eladó ménlovaikat ezen évi augusztus hó 15-ig nevezett ministeriumhoz írásban jelentsék be. Bővebb felvilágosítást tisztelt olvasóink a hivatalos lapban (Budapesti Közlöny) a „hirdetések“ rovata alatt találnak.

* * *

— Az apczi aratógép versenyen — mely július 6-án nagy érdeklődés mellett folyt le — a díjazás a következőleg lett megállapítva: a) kéve hűtő gépek osztályánál kitüntetve lett: arany oklevéllel Mac Cornik, Fehér Miklós képviselőtében; ezüst oklevéllel Walter Woot, Clayton et Schutlewort képviselőtében; bronz oklevéllel Dering, Ruston és Proktor képviselőtében; elismerő oklevéllel Hornsby et Son, Tarnóczy Gusztáv képviselőtében; b) a marokrakó gépek osztályánál kitüntetve lett: arany oklevéllel Retiannée Howarth-féle gép, Nicolson képviselőtében; ezüst oklevéllel Mac Cornik gépe, Fehér Miklós képviselőtében; bronz oklevéllel Woot New reaper, Clayton et Schutlewort képviselőtében.

* * *

— Pályázati hirdetmény. Van szerencsém az érdeklődő közönséget értesíteni, miszerint az ér-diószegi m. kir. Vinczellér-képezdében az augusztus hó végén tartandó vizsgával 12 növendék végzi a tanfolyamot, kik méltányos díjazásért gyümölcsészeti-, szőlészeti- és pinczekezelői állást képesek elfogadni. Ez iránybani kérdésekre bővebb választ ad az intézet igazgatósága.

Ugyancsak a fentnevezett intézetben az 1885. év októ-

ber hó 15-én kezdődő új tanfolyamra 12 államköltséges tanuló felvételére pályázat nyitattik.

Felvételi kellékek: 1-ör. A 16 évet betöltött életkort igazoló keresztlevel. 2-or. Erős, egészséges testalkatot és védhímlővel beoltást igazoló orvosi bizonyítvány. 3-or. Elemi iskolának sikeres bevezését igazoló iskolai bizonyítvány. 4-er. Községétől kiállított jó erkölcsi bizonyítvány. 5-ör. Szülőjének vagy gyámjának írásbeli nyilatkozata, hogy az illető tanuló az intézetet a tanfolyam bevégeztéig el nem hagyja.

A pályázatban előny adatik az ér-diószegi m. kir. Vinczellér-képezde első évi tanfolyamát saját költségén és jó sikerrel végzett növendékeknek, általában nagyobb előképzettségűeknek, különösen azonban hadkötelezettségüknek eleget tett altisztek, kik az intézet végeztével a gyakorlati élet terére lépve egy részről az itt elsajátított ismereteket mihamarabb értékesíthetik, másrésztől a hivatásukkal szemben felmerülő szokott téves elfogult nézeteket könnyebben legyőzhetik.

A fent elősorolt bizonyítványokkal felszerelt kérvények augusztus hó 15-ig alólírott igazgatósághoz küldendők be, honnan a fel- vagy fel nem vételről az illetők szeptember hó 15-ig értesíttetnek.

Megjegyzés: A felvett tanuló fehér és egyéb ruházattal, valamint író- és rajz-eszközökkel tartozik magát kellően ellátni, s október hó 15-én az intézetben pontosan megjelenni. Az államköltséges helyek betöltésén felül saját költséges növendékek is vétetnek fel, kik kellő ruházat és ágyneművel ellátáson kívül az ételmezés és mosásért ez idő szerint havonként 14 frtot előre tartoznak fizetni. Lakást, fűtést, világítást és gyógykezelést az intézettől ezek is ingyen nyernek. Ér-Diószegen (Biharmegye). Az ér-diószegi m. kir. vinczellér-képezde igazgatósága.

Üzleti szemle.

Marha- és sertésvásárok jegyzései.

Budapesti marhavásár jul. 9-én. Összes felhajtás 4182 db. nagy és apró marha. — Ebből eladatott 26 db. bika, 1046 db ökör, 600 db vágó tehén, 129 db. fejős tehén, 233 db. bival, 482 db. borju, 1666 db. bárány, — db. juh. Árak: bika darabonként 90—240 frt, ökör páronként 200—390 frt, vágó tehén páronként 140—230 frt, fejős tehén darabonként 100—180 frt, bival páronként 120—230 frt, borju darabonként 8—25 frt, bárány páronként 19—19 forint, juh páronként — frt. Húsarak 100 kilonként: ökörhús 51—55 frt, tehénhús 50—53 frt, borjuhús 60—65 frt, bivalhús 44—50 frt.

Pozsonyi marhavásár július 13-án. Összes felhajtás 1542 darab, és pedig 1087 darab magyar, 230 darab lengyel és 225 darab német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 54—62 frt, lengyel 55—60 frt, német 56—63 frt, tehén 50—56 frt, bika 51—57 frt, bival — frt. Lában darabonként — frtot fizettek.

Bécsi marhavásár június 13-án. Összes felhajtás 2453 drb és pedig 753 drb. magyar, 1224 drb. lengyel és 746 drb. német fajta. Árak 100 kilonként: magyar hizó 53—61 frt, lengyel 52—58 frt, német 54—61 frt, tehén

— frt, bika — frt, bival — frt. Lában darabonként — frtot fizettek.

Kőbányai sertésvásár július 10-én. (Az első magyar sertésbizalmi és kölcsönelőező részvénytársaság jelentése.) Daczára a nagyobb szükségletnek az e heti üzlet a múlt hetihez képest változatlan irányzat mellett folyt le.

Heti átlagárak: magyar vál. áru 260—320 kgr. nehéz 37—38 krral, 180—240 kgr. nehezek 38—39¹/₂ kr. Öreg 300 kgr. túli nehéz 35—36 kr, vidéki sertés 39—40 kr, könnyű — kr. Transitóban: szerbiai — kr., románia — kr, tüskés — krral tiszta kilogrammonkint. Összes felhajtás: 4492 darab, összes elhajtás 7703 drb.

Bécsi sertésvásár jun. 7-én. Összes felhajtás 7314 drb. és pedig — drb. nehéz, — drb. közepnehéz és — drb. süldő. Árak 100 kilonként: nehéz 33—34 frt, közepnehéz 30—32 frt, süldő 32—40 frt; szalonna és zsír — frt.

Felelős szerkesztő: GAMAUF VILMOS.

Hirdetések.

A magyar gazdatisztek és erdészek segélyegyesülete

ajánlja a t. cz. földbirtokos és bérlő uraknak állás-közvetítő-osztályánál bejelentett tagjait elhelyezésre. Az ez ügyben való felvilágosítások díjmentesek. Ügyvezetői iroda: Budapest, papnövelde-utca 6. szám alatt.

Krocsák G. Emil,
e. ügyvezető.

(28—52.) (3.)

(1.) Tetemesen leszállított gyári árak mellett. (28—52.)

Szerelő-műhely vízvezeték kútak s berendezésére.

Üzlet nagyjobbítás és vízműveszeti kellékek tárlata.

Kívánatra árlapok és költségvetések bérmentve küldetnek.

Grossmann és Rauschenbach

Gazdák számára

ajánljuk új szerkezetű

3 lóerejű szegesrendszerű

gőzcséplőkészleteinket CA

melyek a beszerzésnél olcsók, könnyen szállíthatók, kiválóan takarékosak munka közben épp úgy a tüzelő anyag fogyasztásra, mint a szükségelt munkások számára nézve, és rendkívüli erős szerkezet és tartósság által kitűnnek, 10 óra alatt 3000—5000 kéve tökéletesen tisztán kicsépelgetik, tisztítatják és vásárcsészen osztályoztatik. (1—6)

A gépek leírása:

3 lóerejű gőzmozdony, legújabb szerkezet, frt kr.
nagyított fűtőszekrényvel, kovácsolt vas-előállvánnyal s kovácsolt vaskerekekkel, fa- vagy széntüzelésre, összes csavarkulcsokkal, fűtő szerszámmal, teljesen felszerelve . 1750 —

Szeges rendszerű gőzcséplőgép CA, 860 mm. (33") széles nyitott dobbal, 1230 mm. (47") széles állvánnyal, kettős tisztító szerkezettel, üszögválasztó s árpatoklyászolóval, valamint osztályozó készülékkel, 5 zsákoló kifolyással, dörzsfékekkel, összes szijakkal, csavarkulcsokkal, létrával, olajkannával, tartalékfogakkal, vízmentes takaróval, kovácsolt vaskerekeken, teljesen felszerelve . 1450 —

Az egész készlet együtt . 3200 —

Első Magyar Gazdasági Gépgyára Budapesten.

Képviselő: **Tauffer Ferencz** utódánál Kolozsvárt, hol minden gazdasági gépre vonatkozó felvilágosítás készséggel adatik!

PIACZI ÁRAK.

A h e t i v á s á r		Gabona mérték	tisztá buza	elegy buza	rozs	árpa	zab	török-buza	100 kilo		1 köb-meter tűzifa	1 kilo marhahús
h e l y e	napja								széna	szalma		
k r a j e z á r o k b a n												
Bécs	julius	11 metermázsa	945	—	—	—	710	660	—	—	—	—
Budapest	julius	11 " "	825	—	—	—	645	600	—	—	—	—
Balázsfalva	junius	11 hektoliter	600	425	—	—	275	450	—	—	180	40
Brassó	julius	10 " "	680	400	360	340	240	400	450	230	240	44
Deés	julius	7 " "	720	620	580	480	360	580	680	280	320	28
Gyula-Fehérvár	julius	11 " "	625	525	450	—	275	460	470	186	260	46
Kézdi-Vásárhely	julius	9 " "	670	550	440	410	250	480	400	110	300	40
Kolozsvár	julius	9 metermázsa	820	—	625	—	600	600	400	150	300	46
Maros-Vásárhely	április	2 metermázsa	700	560	600	—	480	530	350	150	300	46
Nagy-Szeben	julius	10 hektoliter	610	490	380	—	250	460	240	150	300	40—46
Nagy-Várad	julius	7 " "	592	468	453	334	265	430	440	180	360	48
Sepsi-Szent-György	julius	13 " "	600	560	430	300	200	400	300	120	150	40
Szász-Régen	julius	9 " "	520	400	500	—	300	550	600	400	240	36
Torda	julius	11 " "	600	450	450	450	250	450	300	25	250	40